VAJDASÁG HUMÁN ERŐFORRÁSA

Előzetes feltevések:

1. Vajdaság autochton lakosságának függetlenül nemzeti hovatartozásától, viszonylag kifejezett és erős regionális tudata van.

2. Tranzíciós helyzet – folyamatossá vált az „átmenet”. Meddig tudunk együtt élni az „átmenetekkel”? Rendszerváltás helyett rendszercsere történik.

3. Kik a térség fejlesztés akterei/alanyai? Kikre lehet támaszkodni egy regionális fejlesztési terv kivitelezésekor?

Mit is értünk régió alatt?

A regionális tudományokban „a régió lehatárolt, a környezetétől elkülönülő

(1) **területi egység a nemzeti és a települési szint között, amelyet a társadalmi folyamatok széles körét átfogó, soktényezős**

(2) **társadalmi-gazdasági összekapcsoltság (kohézió), lakosainak érzékelhető regionális**

(3) **összetartozása (identitás-tudata), valamint**

(4) **érdemi irányítási hatáskörű és önállóságú regionális intézmények rendszere fog tartós egységbe”*(Magyar Nagylexikon)***

Horgoš/
Horgos
1500 m
Subotica
Kanjiža
Novi Kneževac
Sombor
Bačka Topola
Senta
Čoka
Ada
Kikinda
Kula
Mali Iđoš
Bečej
Novi Bečej
Nova Crnja
Apatin
Srbo-bran
Odžaci
Vrbas
Žitište
Temerin
Žabalj
Bač
Bački Petrovac
Zrenjanin
Sečanj
Bačka Palanka
Novi Sad
Titel
Plandište
Beočin
Irig
Inđija
Kovačica
Alibunar
Vršac
Šid
Opovo
Sremska Mitrovica
Stara Pazova
Pančevo
Bela Crkva
Ruma
Kovin
Pećinci
0
Vajdaság - átutazótérség

Térséghez tartozás megélése – magyarok - 2007

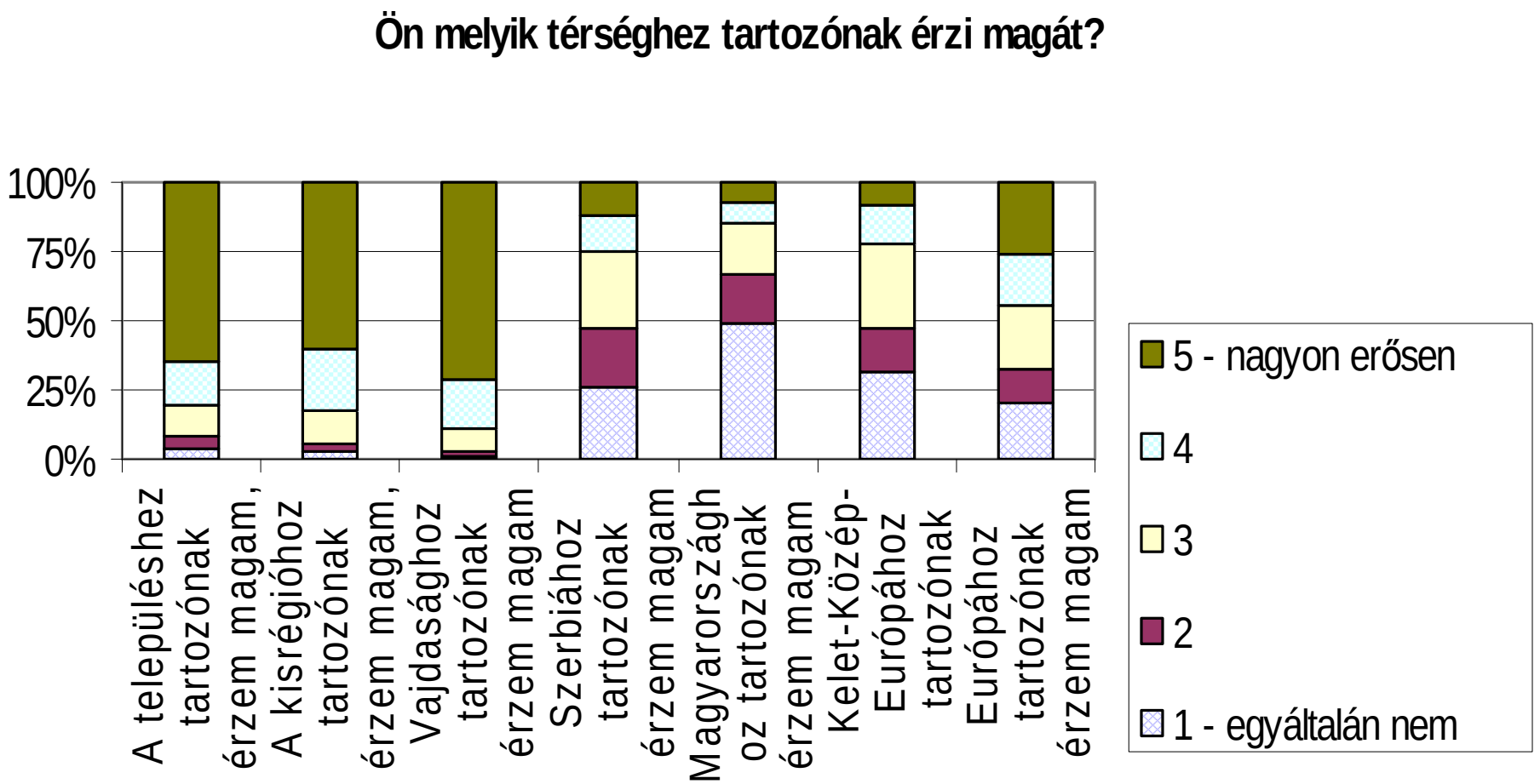

Vajdaság kistérségeinek népességében jelentős eltérések vannak.

A két népszámlálás között 1991-2002:

- Észak-Bácska, Közép-Bánát, Dél-Bánát és Észak-Bánát lakosainak száma csökkent, az alacsony natalitás és az elvándorlás miatt (pl. Ada és Zenta),
- míg Nyugat-Bácska, Dél-Bácska és Szerémség lakosainak száma nőtt, a betelepített menekülteknek köszönve (pl. Stara Pazova, Újvidék, Temerin).

Negatív természetes szaporulat Vajdaságban - 2002

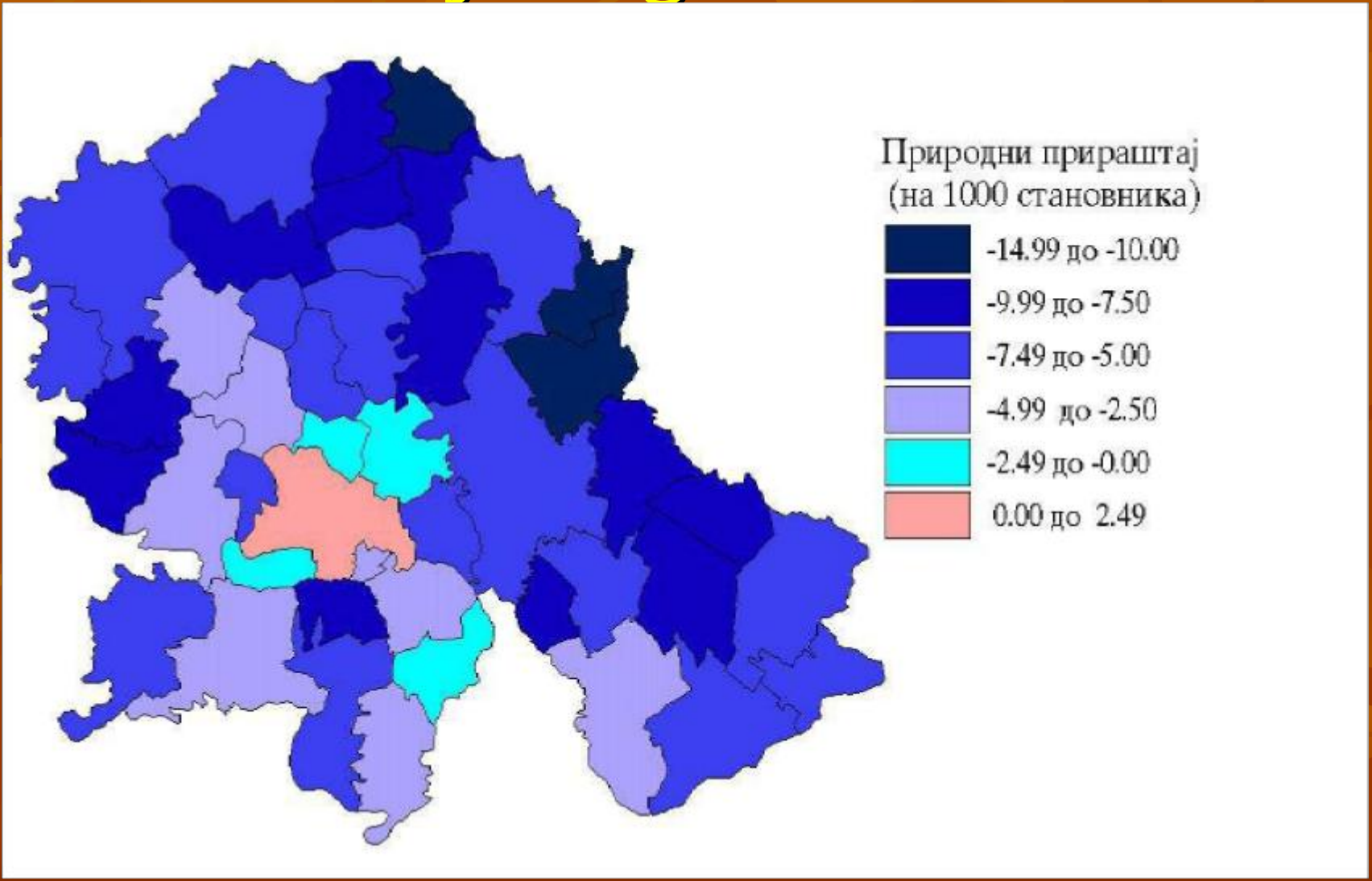

Mortalitás a Vajdaságban - 2002

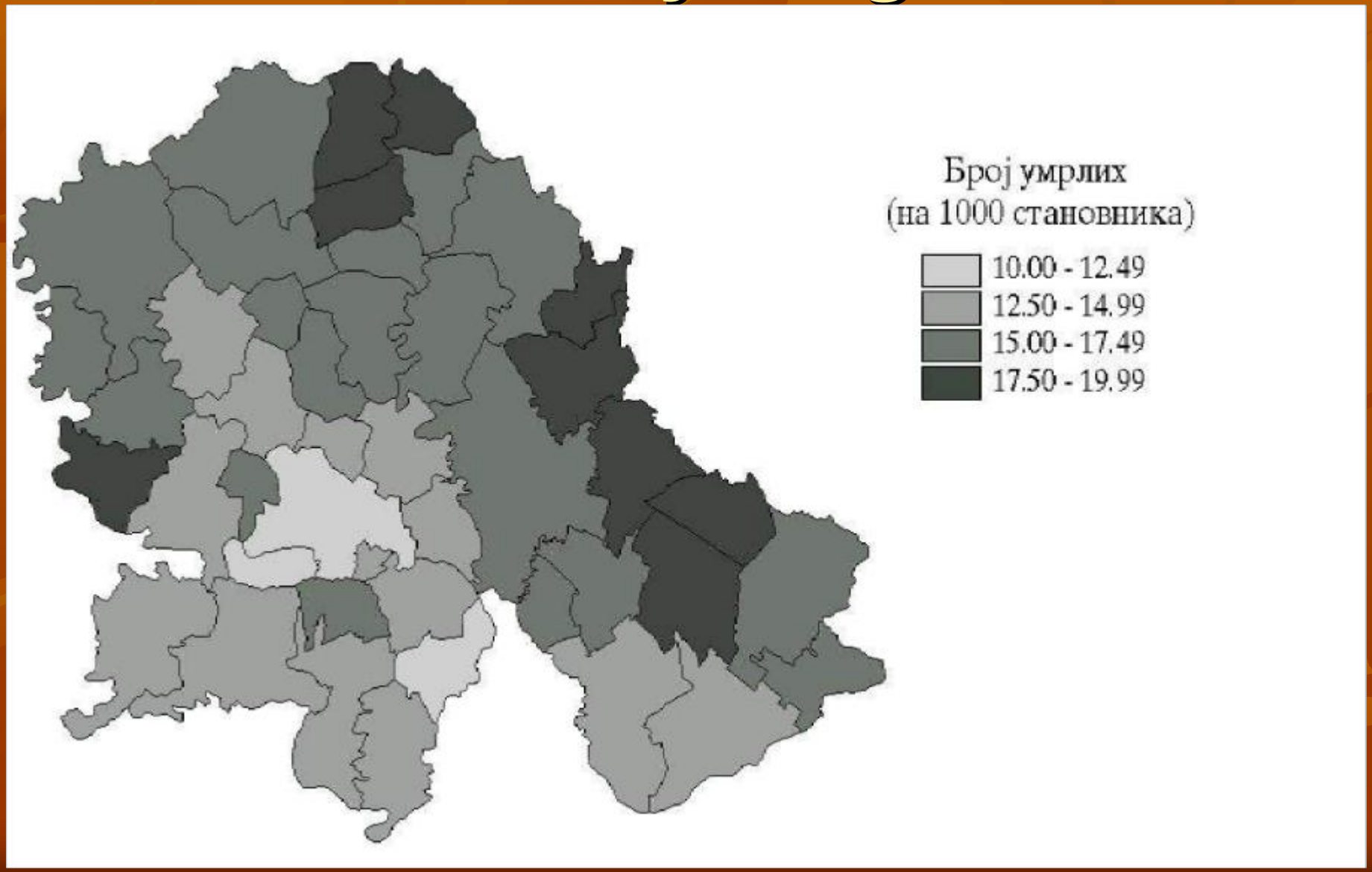

Átlagos életkor Vajdaságban - 2002

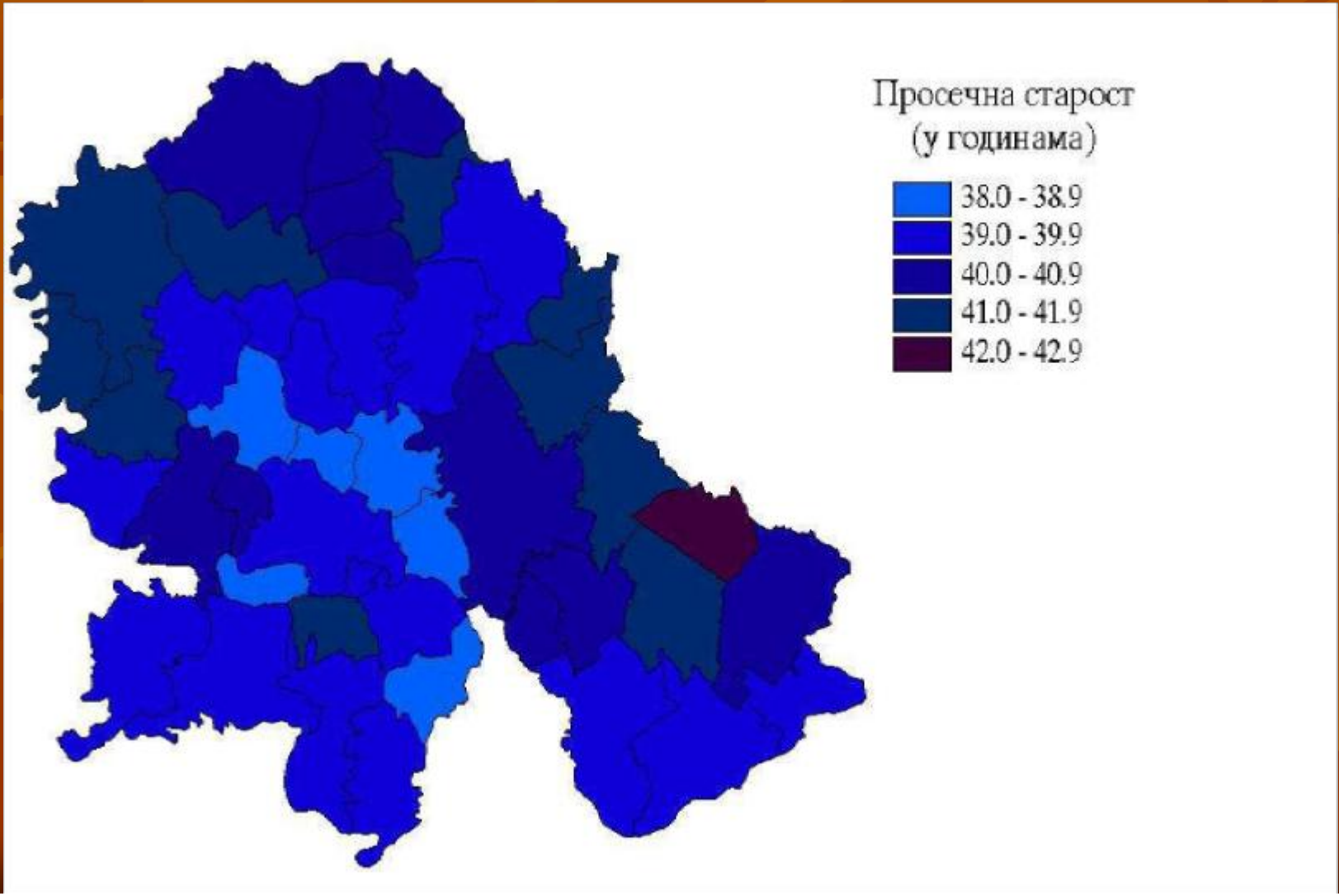

Lakosságöregedés

	Határérték	Magyarok	
Születési ezrelék	14,3	1991-ben 2002-ben	10,68 9,60
Halálozási ezrelék	…	1991-ben 2002-ben	18,89 21,13
Születés és halálozás egymás közti aránya	1,00	1991-ben 2002-ben	0,52 0,50
Vitális index (0–14 évesek és 60 éves/idősebbek aránya)	1,00	1961-ben 1991-ben 2002-ben	1,37 0,71 0,51

Migrációs saldo – 1999-2001

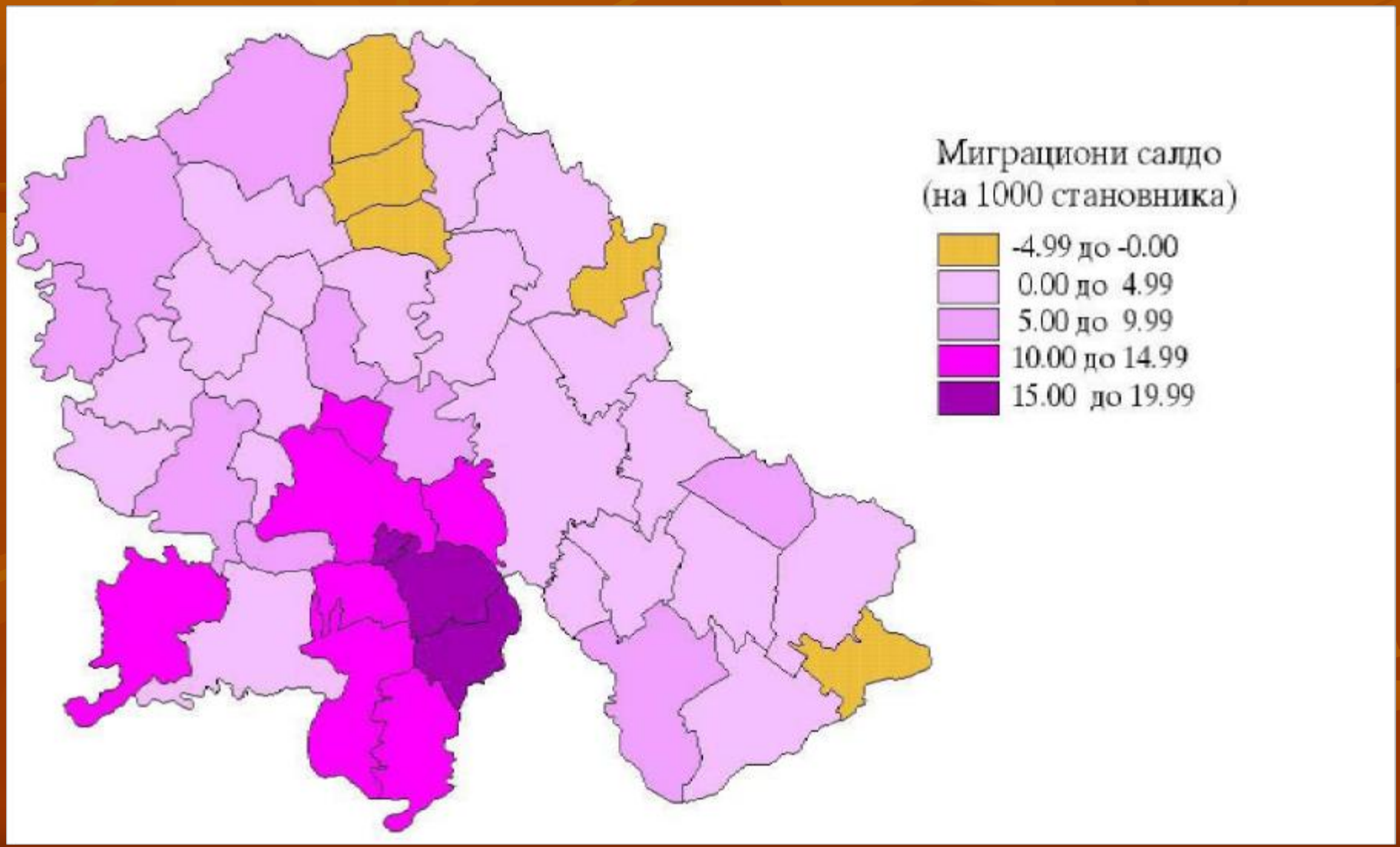

A délszláv háború (1990-2000)

A jugoszlávok kivándorlásának új dimenziója:

- **a távozás politikai és pszichológiai jellegű;**
- **a háború/katonai mozgósítás veszélye,**
- **Leszegényedés, hiperinfláció**
- **Jövőkép hiánya a fiataloknál tömeges emigrációja: Kanada, Ausztrália, Németország, Magyarország…**
- **Tíz év alatt 200 ezer fiatal diplomás ment el**

A vajdasági magyar népesség demográfiai állapotát mutató jelzőszámok

	Határérték	Magyarok	
65 évnél idősebb népesség aránya az összes népesség százalékában	10,0%	1991-ben 2002-ben	16,59% 19,25%
Átlagéletkor	30 év	1971-ben 1991-ben 2002-ben	37,7 év 41,5 év 43,1 év
Az öregedési index (a 60 évtől idősebbek aránya a 0–19 éves korcsoporthoz viszonyítva)	0,40	1971-ben 1991-ben 2002-ben	0,743 1,142 1,363
Átlagos gyermekszám	2,3	1991-ben 2002-ben	1,62 1,50 alatt

A magyar emigrációs veszteség

- A 2. világháború után Jugoszláviából harmincezer magyar költözött el, és húszezer vérbosszú áldozata lett (1945)
- 1948–1991 között 69 193 fő ment külföldre (Kocsis)
  - 1965–1970 között : 16 627
  - 1980-as években: 25 228
- 90-es években: kb. 50 000
- Legtöbb magyar a szabadkai, újvidéki, topolyai, zombori és adai községekből kelt útra

Regionális előnyök körzetenként

	Iskoláztatottsági index	Várható élettartam indexe	GDP index	HDI index
Beográd	0.984	0.782	0.711	0.826
Észak-Bácska	0.892	0.796	0.676	0.788
Közép-Bánát	0.863	0.826	0.656	0.782
Észak-Bánát	0.831	0.815	0.677	0.774
Dél-Bánát	0.840	0.800	0.682	0.774
Nyugat-Bácska	0.827	0.782	0.696	0.769
Dál-Bácska	0.931	0.756	0.525	0.737
Szerémség	0.802	0.751	0.615	0.723

Mi Észak-Bácska erőssége?

Vajdasági középszerűség:
GDP szint, életminőség, élettartam, iskolavégzettség…

Hátrányok:
- lemaradt beruházások, infrastruktúra fejlesztés, egészségügyi állapot…

TÉRSÉGI FEJLESZTÉSI TERV ESÉLYEI

1. **Aktív mozgások 3-4 érdekeltségi síkon (heterogén vertikális és horizontális kapcsolatok):**
   - **Közéleti-politikai projektvivők – ötlettervek, illúziók, háttér-politikai biztosíték**
   - **Régió – kistérségek – tartományi hatáskör, jogi- és gazdasági kerethiány („légüres térben”)**
   - **Önkormányzatok kezdeményezőkészsége – szakemberek, helyi elit koordinációja (befektető, vállalkozó, értelmiségi kreativitás)**
   - **Sok, kis társadalmi szereplő - vállalkozó, gazda, munkás, megélhetésért küzdő, feketéző…**
2. **A cselekvők aszinchronban, akció-forráshiány**
3. **Ha nincs konkrét jövőkép, nincs esély se!**

Hol van az erőforrás és az erőtartalék?

- **A szakember által elképzelt változásokat a helyi szereplők valósítják meg; ők a térségfejlesztő programok hordozói: magánosítás, beruházás, munkanélküliség, racionalizálás, helyzetteremtés, cégalapítás, munkahelyteremtés…”van rá vevő?”**
- **„Gyenge” térség: ha a létfenntartásra van beprogramozva, fél a változásoktól, nem rizikóvállaló, „jó” neki, mert még átlagos és nem „szakadt le”…**

ERŐTARTALÉK:

1. <u>Kitörések</u> egyén-család szinten

– migrációs hajlam csökkentése konkrét jövőképpel

- vállalkozási-, továbbtanulási hajlam, átképzések
- Túlélés helyett életforma változás, erőforráspótlás

2. Régió és önkormányzat szinten (<u>láncszemek</u>)

- munkahelyteremtők, cégalapítók, tőkebevonók
- befektető – vállalkozó – gazda – munkaerő - politikai háttértartó – szakember - civil szektor - önkormányzati koordinátor

Kistérségfejlesztő stratégia:

- többsíkú rugalmas humánerőforrás-fejlesztő tervek:

1. Munkalehetőség, vállalkozás, felnőttoktatás, életminőség
2. Fenntartható intézményhálózat – oktatás, művelődés, média

Vegyes szakértői csoport feladata:

Melyek azok az intézmények, finanszírozási formák és a térség közösségépítő stratégiák, amelyek megerősíthetik a tájidentitást, javítják versenypozícióikat, összhangba hozhatók az ország-fejlesztés elvárásaival?

KONKRÉT PROGRAMOK-ESZKÖZÖK

Átháríthatóe a finanszírozás az EU-ra?

Túl kell-e, túl lehet-e lépni a „tájidentitásőrző” szerepen és elfogadni a globalizálódás, univerzálódás kihívásait?

Beszéljünk „agycirkulációról” (brain circulation) agyelvándorlás helyett a régión és az EU-n belül.

Pl. A külföldön tanulók hazahívásával jelentős és gyors eredményt lehet elérni.

Ehhez nélkülözhetetlen a fiatalok munkába állásának az elősegítése.

A szerbiai diploma ekvivalenciája az EU-ban és a külföldi diploma versenyképessége a szerbiai munkaerőpiacon?!

Összefüggő programtervek:

1. A vállalkozási hajlam és a befektetési készség emelése – tőkevonzás, családi vállalkozások, kezdő tőke, hitelek biztosítása
2. Infrastruktúra fejlesztés - beruházások
3. Régiónyitás – tranzíciós pozicionálás
4. Piacigényes szakok és gyakorlatias tudást az egyetemen - felnőttképzés (permanens továbbképzés, számítógép-, nyelvtanulás)

Kohézió – együttlét tudata

- Verseny és együttműködés
- Partnerség és regionális együttműködés
    - Társadalmi tervezés – közös sikerélmény
    - Társadalmi egyensúly és tolerancia
- Nyitottság és innovációs készség
    - Befogadó készség
    - Megújulási készség – változásmenedzsment
- Gazdasági és társadalmi kohézió, kötődés

Belső kohézió, mint közös értéktudat!?

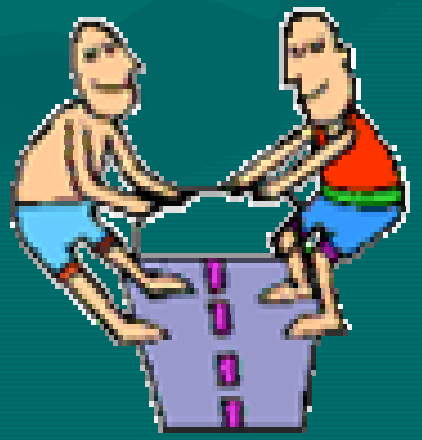

Vállalkozási hajlam mutatói:

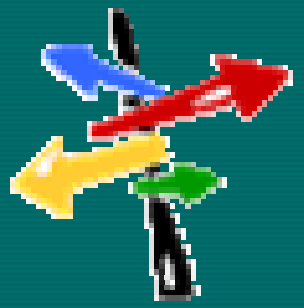

- munkahelyi karrierfejlesztés, továbbképzés
- sikermotivált, alaptőkebefektető
- új ötletek megvalósítói, kreativitás
- kitartás és állhatatosság a sikertől függetlenül

Vállalkozói rétegek:

- kreatív értelmiségi nem pedig a manuális munkás
- magas-iskolázott nem az alacsonyan-képzett
- a férfi vállalkozóbb a nőnél
- fiatalok (35 évig) nem pedig az idősebbek
- a munkahelyi bizonytalanság a kényszervállalkozás alapja

KONKLÚZIÓ:

Jövőkép-erősítés a régióban → cél megállítani az elvándorlást, tőkekivitelt

1. **Komplex kivitelezhető (reális) fejlesztési programtervek kellenek a helyi infrastruktúra és az emberi erőforrás erősítéséről**

2. **Megélhetési esély – vállalkozási lehetőségek kistérségenként és falun**

   (munkanélküliség falun: 40-50%)!

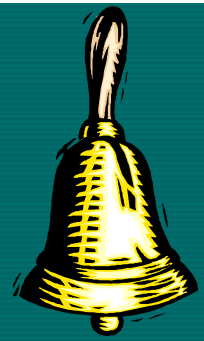

A gazdasági fejlesztés a kistérségekben és az oktatástámogatás közös metszete a kitörési programoknak.

A munkahelyteremtés és a humánerő fejlesztés a nyitást és a rugalmas alkalmazkodáskészséget jelenti.

TENNIVALÓ:

BERUHÁZÁSOK – ÉLETMINŐSÉG

1. A teljességigényű, működőképes infrastruktúra

2. **Regionális fejlesztési és kutatóintézeti hálózat kialakítása – *a beruházási és vállalkozási hajlam emelése***

3. Együttműködő – határon át nyúló, többnyelvű médiahálózattal folyamatosan informálni, közösségbe vonzani a lakosságot

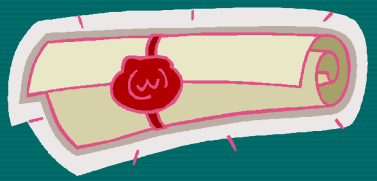

Köszönöm a figyelmet!